

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. Загальна інформація про навчальну дисципліну

Повна назва навчальної дисципліни	Теоретико-методологічні основи прикладної фізики
Повна офіційна назва закладу вищої освіти	Сумський державний університет
Повна назва структурного підрозділу	Факультет електроніки та інформаційних технологій. Кафедра електроніки, загальної та прикладної фізики
Розробник(и)	Шкурдода Юрій Олексійович, Денисов Станіслав Іванович
Рівень вищої освіти	Третій рівень вищої освіти, НРК – 8 рівень, QF-LLL – 8 рівень, FQ-EHEA – третій цикл
Семестр вивчення навчальної дисципліни	16 тижнів протягом 3-го семестру
Обсяг навчальної дисципліни	Обсяг дисципліни становить 5 кред. ЄКТС, 150 год., з яких 50 год. становить контактна робота з викладачем (30 год. лекцій, 20 практичних занять)
Мова викладання	Українська

2. Місце навчальної дисципліни в освітній програмі

Статус дисципліни	Вибіркова навчальна дисципліна для освітньої програми "Прикладна фізика та наноматеріали"
Передумови для вивчення дисципліни	Передумови для вивчення відсутні
Додаткові умови	Додаткові умови відсутні
Обмеження	Обмеження відсутні

3. Мета навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни є розширення та поглиблення знань фахівців в галузі прикладної фізики та наноматеріалів, здатних формулювати, узагальнювати та розв'язувати практичні задачі у своїй професійній діяльності з використанням фундаментальних та спеціальних методів фізики, матеріалознавства, математики і електроніки, та експлуатувати відповідне технологічне обладнання.

4. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Ефекти, пов'язані зі спіном електрона

Тема 1 Диполь-дипольна взаємодія між спінами   Розрахунок напруженості магнітного диполя. Енергія магнітного моменту в магнітному полі. Взаємодія спіну електрона із зовнішнім магнітним полем. Прецесія електронної орбіти навколо магнітного поля. Орбітальний і спіновий магнітні моменти оболонки багатоелек-тронних атомів. Правило додавання моментів. Спін-орбітальна взаємодія.
Тема 2 Динаміка намагніченості   Спінові хвилі у феромагнетиків. Квантування спінових свиль. Теплоємність магнітонів. Закон Блоха. Електронний парамагнітний резонанс. Феромагнітний резонанс. Спін-хвильовий резонанс.
Тема 3 Інжекція та накопичення спінів   Процеси, що супроводжують спінову інжекцію. Спіновий дрейф і дифузія.
Тема 4 Спінова поляризація   Асиметрія електронних станів. Асиметрія електронного транспорту. Модель спінової ін-жекції. Спінова інжекція та спінова екстракція. Спін-зарядовий зв'язок Сілсбі-Джонсона.
Модуль 2. Спінові явища в нанорозмірних структурах
Тема 5 Явища в тунельних магнітних контактах   Квантове тунелювання. Тунельний магнітоопір. Теоретичний опис тунельного магнітоо-пору. Спільні і відмінні риси гігантського і тунельного магніторезистивних ефектів
Тема 6 Двомірний електронний газ і його властивості   Енергетичні зони на межі двох напівпровідників. Спектр носіїв заряду в квантовій ямі.
Тема 7 Електронний транспорт і COB у 2DEG системах   Концепції спінового транзистора. Геометрична фаза Беррі: загальні ідеї. Динаміка електронів у електричному полі. Ефекти Холла. Квантовий ефект Холла. Аномальний ефект Холла. Квантовий спін-Холл ефект. Феноменологія квантового спін-Холл ефекту
Тема 8 Матеріали спінтроники та спінтронні прилади   Наноккомпозити з аморфних сплавів у діелектричній матриці. Спіновий польовий транзис-тор. Спіновий світло випромінюючий діод.

5. Очікувані результати навчання навчальної дисципліни

Після успішного вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти зможе:

РН1	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми прикладної фізики та наноматеріалів у професійній діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування фізичних та математичних теорій, методів, алгоритмів, інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення

PH2	Застосовувати ефективні технології, інструменти та методи експериментального дослідження властивостей речовин і матеріалів, включаючи наноматеріали, при розв'язанні практичних проблем прикладної фізики.
PH3	Здатність працювати з інформацією: знаходити, оцінювати й використовувати інформацію з різних джерел, потрібну для розв'язання професійних завдань
PH4	Знання окремих понять прикладної фізики, матеріалознавства, інженерії та окремих об'єктів і природних явищ, які є предметом дослідження інших природничих наук і, водночас, можуть бути предметами фізичних досліджень

7. Види навчальних занять та навчальної діяльності

7.1 Види навчальних занять

Тема 1. Диполь-дипольна взаємодія між спінами	
Лк1	"Диполь-дипольна взаємодія між спінами. Розрахунок напруженості магнітного диполя. Енергія магнітного моменту в магнітному полі." (денна) Диполь-дипольна взаємодія між спінами. Розрахунок напруженості магнітного диполя. Енергія магнітного моменту в магнітному полі.
Лк2	"Взаємодія спіну електрона із зовнішнім магнітним полем" (денна) Взаємодія спіну електрона із зовнішнім магнітним полем. Прецесія електронної орбіти навколо магнітного поля. Орбітальний і спіновий магнітні моменти оболонки багатоелек-тронних атомів. Правило додавання моментів. Спін-орбітальна взаємодія.
Пр1	"Диполь-дипольна взаємодія між спінами" (денна) Диполь-дипольна взаємодія між спінами.
Пр2	"Розрахунок напруженості магнітного диполя" (денна) Розрахунок напруженості магнітного диполя
Пр3	"Енергія магнітного моменту в магнітному полі. Взаємодія спіну електрона із зовнішнім магнітним полем" (денна) Енергія магнітного моменту в магнітному полі. Взаємодія спіну електрона із зовнішнім магнітним полем.
Тема 2. Динаміка намагніченості	
Лк3	"Динаміка намагніченості. Спінові хвилі у феромагнетику" (денна) Динаміка намагніченості. Спінові хвилі у феромагнетику. Квантування спінових хвиль. Теплоємність магнітів. Закон Блоха.
Лк4	"Електронний парамагнітний резонанс. Феромагнітний резонанс" (денна) Електронний парамагнітний резонанс. Феромагнітний резонанс. Спін-хвильовий резонанс.

Пр4 "Динаміка намагніченості. Спінові хвилі у феромагнетику. Квантування спінових хвиль" (денна)   Динаміка намагніченості. Спінові хвилі у феромагнетику. Квантування спінових хвиль.
Пр5 "Теплоємність магنونів. Закон Блоха. Електронний парамагнітний резонанс" (денна)   Теплоємність магنونів. Закон Блоха. Електронний парамагнітний резонанс.
Тема 3. Інжекція та накопичення спінів
Лк5 "Інжекція та накопичення спінів" (денна)   Інжекція та накопичення спінів. Процеси, що супроводжують спінову інжекцію. Спіновий дрейф і дифузія.
Пр6 "Асиметрія електронних станів. Асиметрія електронного транспорту. Модель спінової інжекції" (денна)   Асиметрія електронних станів. Асиметрія електронного транспорту. Модель спінової інжекції.
Пр7 "Спінова інжекція та спінова екстракція. Спін-зарядовий зв'язок Сілсбі–Джонсона" (денна)   Спінова інжекція та спінова екстракція. Спін-зарядовий зв'язок Сілсбі–Джонсона.
Тема 4. Спінова поляризація
Лк6 "Спінова поляризація. Асиметрія електронних станів" (денна)   Спінова поляризація. Асиметрія електронних станів. Асиметрія електронного транспорту.
Лк7 "Модель спінової інжекції. Спінова інжекція та спінова екстракція" (денна)   Модель спінової інжекції. Спінова інжекція та спінова екстракція. Спін-зарядовий зв'язок Сілсбі–Джонсона.
Тема 5. Явища в тунельних магнітних контактах
Лк8 "Явища в тунельних магнітних контактах. Квантове тунелювання" (денна)   Явища в тунельних магнітних контактах. Квантове тунелювання. Тунельний магнітоопір. Теоретичний опис тунельного магнітоопору.
Лк9 "Спільні і відмінні риси гігантського і тунельного магніторезистивних ефектів" (денна)   Спільні і відмінні риси гігантського і тунельного магніторезистивних ефектів
Пр8 "Теоретичний опис тунельного магнітоопору" (денна)   Теоретичний опис тунельного магнітоопору.
Тема 6. Двомірний електронний газ і його властивості

Лк10 "Двовірний електронний газ і його властивості" (денна) Двовірний електронний газ і його властивості
Лк11 "Енергетичні зони на межі двох напівпровідників. Спектр носіїв заряду в квантовій ямі" (денна) Енергетичні зони на межі двох напівпровідників. Спектр носіїв заряду в квантовій ямі
Пр9 "Концепції спінового транзистора. Геометрична фаза Беррі: загальні ідеї. Динаміка електронів у електричному полі. Ефекти Холла" (денна) Концепції спінового транзистора. Геометрична фаза Беррі: загальні ідеї. Динаміка електронів у електричному полі. Ефекти Холла
Тема 7. Електронний транспорт і COB у 2DEG системах
Лк12 "Електронний транспорт і COB у 2DEG системах. Концепції спінового транзистора" (денна) Електронний транспорт і COB у 2DEG системах. Концепції спінового транзистора
Лк13 "Геометрична фаза Беррі: загальні ідеї. Динаміка електронів у електричному полі" (денна) Геометрична фаза Беррі: загальні ідеї. Динаміка електронів у електричному полі
Лк14 "Квантовий спін-Холл ефект" (денна) Квантовий спін-Холл ефект. Феноменологія квантового спін-Холл ефекту.
Тема 8. Матеріали спінтроники та спінтронні прилади
Лк15 "Матеріали спінтроники та спінтронні прилади" (денна) Матеріали спінтроники та спінтронні прилади. Нанокompозити з аморфних сплавів у діелектричній матриці. Спіновий польовий транзистор. Спіновий світло випромінюючий діод.
Пр10 "Матеріали спінтроники та спінтронні прилади. Нанокompозити з аморфних сплавів у діелектричній матриці. Спіновий польовий транзистор. Спіновий світло випромінюючий діод" (денна) Матеріали спінтроники та спінтронні прилади. Нанокompозити з аморфних сплавів у діелектричній матриці. Спіновий польовий транзистор. Спіновий світло випромінюючий діод.

7.2 Види навчальної діяльності

НД1	Виконання практичних завдань
НД2	Підготовка до лекцій
НД3	Підготовка до атестації

8. Методи викладання, навчання

Дисципліна передбачає навчання через:

МН1	Інтерактивні лекції
МН2	практичні заняття
МН3	Проблемно-пошуковий метод

Самостійному навчанню сприятиме підготовка до лекцій, практичних занять.

9. Методи та критерії оцінювання

9.1. Критерії оцінювання

Визначення	Чотирибальна національна шкала оцінювання	Рейтингова бальна шкала оцінювання

9.2 Методи поточного формативного оцінювання

МФО1	Експрес-тестування
МФО2	Перевірка та оцінювання письмових завдань

9.3 Методи підсумкового сумативного оцінювання

МСО1	Оцінювання письмових робіт
МСО2	Складання письмових модульних контролів
МСО3	Роботи за матеріалом практичних занять

Контрольні заходи:

3 семестр		100 балів
МСО1. Оцінювання письмових робіт		60
	10x6	60
МСО2. Складання письмових модульних контролів		32
	2x16	32
МСО3. Роботи за матеріалом практичних занять		8
	8x1	8

Контрольні заходи в особливому випадку:

10. Ресурсне забезпечення навчальної дисципліни

10.1 Засоби навчання

ЗН1	Бібліотечні фонди
ЗН2	персональних комп'ютерів з прикладним програмним забезпеченням
ЗН3	Інформаційно-комунікаційні системи

10.2 Інформаційне та навчально-методичне забезпечення

Основна література	
1	1. Проценко І.Ю., Черноус А.М., Проценко С.І. Прилади і методи дослідження плівкових матеріалів. Електронне видання / За ред. І.Ю. Проценка. – Суми: Вид-во СумДУ, 2020. – 270с.
2	2. Данильченко С. М. Рентгенодифракційні методи дослідження кристалічних матеріалів: навчальний посібник / С.М. Данильченко, В. М. Кузнецов, І. Ю. Проценко. – Суми: Сумський державний університет, 2019. –135 с.
3	1. Псевдоспін-вентильні структури: принципи формування, магніті та магніторезистивні властивості [Електронний ресурс]: монографія / І.М. Па-зуха, С.І. Проценко, І.В. Чешко, Ю.О. Шкурдода; за заг. ред. С.І. Проценка та І.М. Пазухи. - Електронне вид. каф. Електроніки, заг. та прикладної фізики. - Суми: СумДУ, 2019. - 157 с.
Допоміжна література	
4	3. Кшнякін, В.С. Основи фізичного матеріалознавства [Текст]: навч. посіб.: у 2-х ч. Ч.1 / В.С. Кшнякін, А.С. Опанасюк, К.О. Дядюра. - Суми: СумДУ, 2015. - 329 с.